

Representantforslag 30 S

(2013–2014)

fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Sveinung Rotevatn og Abid Q. Raja

Dokument 8:30 S (2013–2014)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Sveinung Rotevatn og Abid Q. Raja om en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen

Til Stortinget

Bakgrunn

Den daglige omsorgen for barn som må flytte fra sine foreldre, utøves enten i fosterhjem eller institusjon. Fosterhjem er det vanligste plasseringstiltaket, og forslagsstillerne viser til at det pr. 31. desember 2012 totalt er 10 254 barn og unge plassert i fosterkede og ordinære fosterhjem. Flere enn 8 av 10 plasseringer er i fosterhjem, og for de fleste barn er det et mål at de skal vokse opp i fosterhjemmet de plasseres i hvis omsorgen forblir offentlig.

Forslagsstillerne mener det må være et ufravikelig krav at den offentlige omsorgen har nødvendig kvalitet, og gir bedre omsorgsbetingelser enn om barnet ble værende hos sine opprinnelige foreldre.

Ny forskning på fosterhjem

Forslagsstillerne viser til en nylig fremlagt forskningsrapport, Fosterhjem for barns behov (NOVA 2014), der det kommer frem at det er ca. 800 nye barn pr. år som har behov for fosterhjem. Forskningsrapporten redegjør for kunnskapsstatus på feltet, og fremhever blant annet at barn og unge som plasseres i fosterhjem har store hjelpebehov, og ofte er i behov av kvalitativ god oppfølging gjennom oppveksten og seinere i livet. Forskerne anbefaler at det igangsettes en offentlig utredning med det formål å få en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsinstituttet. Dette er

noe som får bred støtte i fagmiljøene. En offentlig utredning må legge til grunn et livsløpsperspektiv for barn som er under offentlig omsorg, enten som følge av omsorgsovertakelse eller som frivillig plassering. Forslagsstillerne mener en slik utredning også må inkludere oppmerksomhet på forholdet mellom institusjoner og fosterhjem, for å utforske hvordan disse ulike plasseringstiltakene skal virke innenfor et helhetlig barnevern. Forslagsstillerne viser til at det er et veldokumentert behov for satsing på kunnskap og kvalitet i arbeidet rundt fosterbarn og fosterhjem. Kvalitet i kartleggingsarbeidet når det gjelder hvilke behov barna har, rekrutteringsarbeidet og oppfølgingsarbeidet er sentralt for at en plassering skal oppfattes som vellykket.

Flere fosterhjem – større utfordringer

Forslagsstillerne er kjent med at økt bruk av fosterhjems plasseringer har gitt utfordringer knyttet til å rekruttere tilstrekkelige antall fosterhjem av god kvalitet, og at ventetiden for barn for å få fosterhjems plassering har økt. Ventetid som ikke er forårsaket av utrednings- og medvirkningsarbeid for å finne et best mulig permanent fosterhjem, er noe som er en unødvendig og uønsket tilleggsbelastning for barnet. Forslagsstillerne viser til at det har vært en ønsket utvikling at fosterhjem skal være det foretrukne alternativ fremfor institusjon når barn må flytte for kortere eller lengre tid. Samtidig vil forslagsstillerne understreke at det for enkelte barn fortsatt vil være behov for gode institusjoner og at dette særlig gjelder barn med de mest alvorlige atferds- og tilknytningsforstyrrelsene, men også med tanke på utredningsbehov for å kunne finne de beste egnede omsorgstiltakene.

Barns beste – ikke økonomiske føringer

Forslagsstillerne er bekymret for økningen i den kommunale egenandelen for institusjoner, uten tilsvarende økning for fosterhjem, fordi dette styrker insentivene til at barneverntjenesten kan velge fosterhjem fremfor institusjon av økonomiske hensyn, og at barn som burde plasseres i institusjon plasseres i fosterhjem. Dette vil resultere i flere utilsiktede plasseringer som man vet er uheldig for barn. Dette er en bekymring som også er påpekt av barnevernspanelet og av NOVA rapport nr. 21/2011: Redusert institusjonsbruk – en tilsiktet, men uheldig utvikling?

Forslagsstillerne vil understreke at hovedmotsjeningen for fosterforeldre er et ønske om å hjelpe et barn som er i en vanskelig livssituasjon. Mange fosterbarn har opplevd så alvorlig omsorgssvikt at utfordringene for fosterfamilien blir store og overveldende, uten at det sikres et skikkelig støtteapparat rundt fosterhjemmene. Følgene blir ofte utilsiktede flyttinger som er en alvorlig situasjon for begge parter. For fosterbarnet betyr det nok en erfaring med å ikke bli akseptert og få nødvendig omsorg og hjelp. I en forskningsrapport sier Tine Egelund ved Socialforskningsinstituttet i København at utilsiktet flytting oppleves som en «ytterst traumatisk hendelse». For fosterforeldrene betyr utilsiktet flytting en forestilling om at deres omsorg ikke har vært god nok. Slike erfaringer kan være en av årsakene til at de ikke lenger ønsker å være fosterforeldre. Forslagsstillerne ser med alvor på at dette kan medføre fare for å redusere antall familier som kan gjøre dette viktige arbeidet, samtidig som behovet for fosterhjem øker.

Opplæring og oppfølging en viktig forutsetning

Forslagsstillerne viser til at mange fosterforeldre trenger mer informasjon, opplæring og oppfølging for bedre å forstå og møte barnets behov. PRIDE-opplæringen er god og fosterforeldre er fornøyde med den, jf. evalueringen av PRIDE utført av NOVA i 2014. Samtidig vil forslagsstillerne understreke at denne opplæringen ikke fullt ut forbereder på alle vanskelige situasjoner som kan oppstå. Forslagsstillerne mener også, i likhet med NOVAs anbefalinger, at modellen inkluderer et minoritetsperspektiv i større grad, samt at flere videreopplæringskurs utvikles og tilbys fosterforeldre.

For at fosterforeldre bedre skal kunne hankses med sin oppgave, mener forslagsstillerne det er nødvendig med tett oppfølging og veiledning. Det får ikke alle fosterforeldre i dag. Det kommunale barnevernets kapasitet, ressurser og kompetanse spiller en viktig rolle for hvordan barn i fosterhjem har det, og man vet at dette i mange kommuner for tiden er på et utilstrekkelig nivå. Forslagsstillerne mener det er alvorlig både for barn og fosterforeldre når barn flyttes unødige, når dette kan skyldes utilstrekkelig oppfølging av fosterhjemmet fra barnevernstjenesten. For-

slagsstillerne mener god oppfølging og forutsigbarhet både kan øke rekrutteringen av fosterhjem og hindre at allerede rekrutterte fosterhjem gir opp.

Forutsigbare rammer

Forslagsstillerne mener fosterfamilieene trenger bedre og mer forutsigbare forsterkningsordninger, og de økonomiske rammevilkårene bør kunne demme opp for det tap av inntekt som plasseringen medfører for fosterfamilien innen en rimelig ramme. Forslagsstillerne viser til at de aller fleste fosterforeldre i utgangspunktet er i ordinært arbeid, og at fosterhjemsoppdraget ofte innebærer at en av fosterforeldrene må redusere stillingsprosenten eller være hjemme i en periode for å ivareta barnets behov. Det ser ut som om de økonomiske rammevilkårene håndteres svært ulikt fra kommune til kommune, og at det er mangel på gode nok sosiale rettigheter som f.eks. rett til feriepenger og kompensasjon for bortfall av tjenestepensjon osv. Forslagsstillerne vil også peke på den store forskjellen det i dag er mellom statlige og kommunale fosterhjem, og mener det er behov for sterke nasjonale føringer for hele fosterhjemsomsorgen.

Behov for en nasjonal gjennomgang

Forslagsstillerne har registrert flere innspill blant annet fra Norsk Fosterhjemsforening (NFF) om at det er behov for flere forpliktende tiltak for å heve kvaliteten på fosterhjemstjenesten gjennom hele omsorgskjeden fra rekruttering til ettervern. Forslagsstillerne støtter NFF i synet på behovet for en nasjonal gjennomgang av fosterhjemsomsorgen. En slik utredning må sørge for en faglig gjennomgang og kompetanseheving når det gjelder alt som berører fosterbarnet og fosterhjemmet i langvarige fosterhjems plasseringer, herunder også det som berører samvær og kontakt med biologisk familie. I tillegg til dette mener forslagsstillerne det også er behov for å vurdere lovverket som regulerer fosterforeldres muligheter til å få partsrettigheter for å styrke deres rettsstilling ved langvarige plasseringer. Forslagsstillerne mener det også er viktig å styrke oppfølgingen av foreldre som mister omsorgen for barna sine. Foreldre som mister omsorgen er i en alvorlig krisesituasjon og trenger både krisehjelp og mer langvarig oppfølging for å kunne ivareta sin nye foreldrerolle. En utredning bør drøfte hvor ansvaret for slik oppfølging bør ligge: hos barnevernstjenesten eller i en instans utenfor. Dette er også drøftet i NOU 2012:5. En offentlig utredning må også sikre oppmerksomhet på hvordan samarbeidet med barn og deres medinnflytelse best mulig skal ivaretas, jf. nye lovendringer på dette saksfeltet.

Forslagsstillerne mener det er nødvendig med en grundig utredning av fosterhjemsomsorgen som må kunne ut i helhetlige forslag og bedre løsninger, da fosterhjem er det mest brukte plasseringstiltaket i

barnevernet og antall barn i fosterhjem er økende. Dette påpekes også i NOU 2012:5 og Barnevernpanelet, og det ble ved behandlingen av endringer i barnevernloven, Prop. 106 L (2012–2013) understreket et behov for en offentlig utredning. Ikke minst mener forslagsstillerne dette er viktig nå, fordi det er en tendens til å redusere institusjonsplasser og øke plasseringer hos slekt og nettverk og flere og flere barn og unge er i behov av fosterhjem. Dette skaper et press på barnevernstjenestene og fosterhjemstjenestene om å finne egnet fosterhjem på kort tid, hvilket i verste fall fører til feilplasseringer som ender i nye brudd for barna.

Forslagsstillerne vil understreke at bare noen få problemstillinger rundt fosterhjemsomsorgen er reist i dette forslaget og at forskningsrapporten «Fosterhjem for barns behov» reiser en rekke viktige spørsmål som det er god grunn til å belyse nærmere og finne gode løsninger på, som f.eks. fosterbarns psykiske

helse, oppfølging med hensyn til skole og utdanning og bedre oppfølging ved slektsplasseringer osv. Forslagsstillerne mener det er behov for et fosterhjemsloft gjennom omfattende satsing på kvaliteten på alle deler av fosterhjemsarbeidet for å få til vellykkede fosterhjemsplasseringer, og at en viktig delutredning blant annet må resultere i et løft som styrker fosterforeldrenes rammebetingelser når det gjelder dagens måte å være familier på.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen igangsette en offentlig utredning av fosterhjemsomsorgen.

27. februar 2014

